

A könyvtár használatát illetőleg megemlítem, hogy számos akadémiai tag és sok más tudós sűrűn veszi igénybe a könyvtárt, és hogy délutánonként az olvasótermet rendesen teljesen elfoglalja az olvasóközönség.

Igen tisztelt bizottság! Arra törekedtem, hogy jelentésemben az akadémiai könyvtár állapotáról lehető tökéletes képet nyújtsak. Ismételve kijelentem, hogy a könyvtár jelenlegi berendezését, azaz felállítását és beosztását egészben véve czélszerűnek és kielégítőnek tartom. De más felől elkerülhetetlenül szükséges, hogy a könyvtár lajstromozása és végleges rendezése lehető rövid idő alatt befejeztessék, és hogy addig is az újonnan beérkező könyvek, folyóiratok és egyéb tudományos kiadványok mennél gyorsabban jussanak végleges rendeltetésök helyére, hol mindenki számára hozzáférhetőek legyenek.

Az igen tisztelt bizottságot végül arra kérem, hogy engemet törekvéseimben tekintélyének súlyával és hathatós pártfogásával támogatni sziveskedjék.

RÁTH GYÖRGY KÖNYVTÁRA.

Ráth György nyug. kir. táblai tanácselnök könyvtára bibliografiai ritkaságainak száma tekintetében tudvalevőleg az első helyet foglalja el magán-gyűjteményeink között. A kiváló könyvbarát és bibliografus, áthatva attól az óhajástól, hogy gyűjtői munkásságának eredménye az utókor számára is együtt maradjon, kötelező nyilatkozatot tett arra nézve, hogy könyvtára halála esetén adomány czimén a Magyar Tudományos Akadémia birtokába megy át. Az elsőrangú gyűjtemény sorsa ekként oly módon lón biztosítva, mely a hazai tudományosság minden barátját a legnagyobb elismerésre és hálaára készíti a lelkes hazafi iránt, ki nagybecsű adományával egy fáradhatatlan munkásságban eltöltött élet eredményét tette a nemzet közkincsévé. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára Ráth György ez adománya folytán a maga nemében páratlan, unikumokban gazdag hungarikum-gyűjtemény birtokába fog jutni; az adományban e mellett kellő figyelembe részesült a Ráth György vezetése alatt álló Országos Magyar Iparművészeti Múzeumon kívül a Magyar Nemz. Múzeum könyvtára is, a mennyiben Ráth az Akadémiában már meglevő könyvekre nézve akként intézkedett, hogy azok e két intézet között osztassanak meg.

Ráth György a könyvtára sorsa felől hozott határozatát a következő sorokban tudatta a Magyar Tud. Akadémiával:

Tekintetes Akadémia!

Régi óhajásom, hogy az 1711 előtt nyomtatott hungarikák-ból álló könyvtáram, mint jelentékeny anyagi áldozatokkal járó, hosszú évi, fáradságos és rendszeres gyűjtés eredménye, halálom

utáni, főbb alkatrészeiben együtt maradjon, s valamint eddig a kutatóknak rendelkezésére állott, ez után is ily irányú használhatása állandóan biztosítva legyen.

Nyilván való, hogy e czélom leginkább úgy valósítható meg, ha könyvgyűjteményemnek az utókor számára való sértetlen fenntartását valamely előkelő hazai nyilvános könyvtár vállalja magára.

Ezt tartottam egyébként az utóbbi években folytonosan szemem előtt, midőn könyvtáram gyarapításánál, tekintet nélkül a felkutatásukkal s beszerzésükkel járó fokozottabb áldozatokra, főleg oly ritka és részben eddig ismeretlen munkák megszerzésére törekedtem, melyek a hazai könyvtárakban hiányzanak.

Minthogy pedig történetünk s irodalom-történetünk terén a Magyar Tudományos Akadémia fejt ki a legüdvösebb tevékenységet, melyet magam is csekély tehetségem szerint erővel s jóakarattal előmozdítani törekedtem: tiszteletemnek és kegyeletemnek kifejezéseül könyvtáramat halálom esetére visszavonhatlanul és örök időkre a Magyar Tudományos Akadémiának kívánom ajándékozni a /. alá csatolt szerződési tervezetben körülírt feltételek mellett.

Még élek, a könyvtár feletti rendelkezést magamnak tartom fenn, főleg abból az okból, hogy még tovább gyarapítsam s fejleszszem.

Mindazonáltal kérem a Tekintetes Akadémiát, hogy megnyugtatómúl ezen adományomnak a kijelölt feltételek melletti elfogadását már most kimondani és elnökségét ama ajándékozási szerződés aláírására felhatalmazni méltóztassék.

Ez esetben hálásan fogom venni, ha a Tekintetes Akadémia könyvtáram jegyzékének elkészítéséhez szíves lesz segédkezet nyújtani.

A katalogizálás közben egyszersmind meg fogom állapíthatni, hogy a könyvtáramban levő munkákból melyeket birja már a Tudományos Akadémia könyvtára, s hogy ezen az utóbbi könyvtárral szemben duplumokból, melyeket szánok az Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeumnak, illetve a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának.

Kedves kötelességemnek fogom tartani, a kész jegyzéket a Tudományos Akadémiának hiteles alakban bemutatni.

Felhasználom ez alkalmat kiváló tiszteletem nyilvánítására.

Kelt, Budapesten, 1895. évi november hó 21-én.

Ráth György.

A Magyar Tud. Akadémia f. évi november 25-ikén tartott összes ülése mély köszönete és hálája kifejezésével vette tudomásul Ráth elhatározását, az adományt elfogadta, az adományozó által kikötött feltételek teljesítésére magát kötelezte és az

Akadémia elnökét fölhatalmazta, hogy az ajándékozási szerződést, az Akadémia nevében, közjegyző előtt megköthesse.

Az ennek alapján f. évi december 16-án megkötött szerződés következőkép hangzik :

630/1895. ügyszám. Hiteles kiadvány. Közjegyzői okirat.

Elöttem Görgei István budapesti királyi közjegyző előtt az alól megírt helyen és napon megjelentek: méltóságos Ráth György úr, nyugalmazott királyi ítélőtáblai tanácselnök, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum főigazgatója és az Országos Képzőművészeti Tanács alelnöke, budapesti lakos egyik részről, és nagyméltóságú Báró Eötvös Loránt úr, budapesti lakos, kiket személyesen ismerek, — utóbbi mint a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és az alábbi jogügylet megkötésére különösen is meghatalmazottja másik részről; — és előttem a következő »halál esetére szóló ajándékozási szerződést« kötötték meg és kérték közjegyzői okirat alakjában fölvétetni; mely alkalommal ügyleti tanúk gyanánt az egész ügymenet alatt elejétől végeig együttesen az általam szintén személyesen ismert nagymélt. Daruváry Alajos v. b. t. t. úr és méltóságos Karap Ferencz úr, mindketten a főrendiház tagjai, budapesti lakosok kértettek fel és voltak folytonosan jelen.

»Halál esetére szóló ajándékozási szerződés,« mely egyrészről az alólírott Ráth György, mint ajándékozó, másrészről az alulírott ezidőszerinti elnöke által képviselt Magyar Tudományos Akadémia, mint megajándékozott között megkötöttet a következőképen:

I. Ráth György a maga, régi Hungarikákból álló tulajdon könyvtárát halála esetére, visszavonhatlanul és örök időre odaajándékozza a Magyar Tudományos Akadémiának a következő föltételek alatt:

1. A mennyiben ezen könyvtárban oly munkák találtaknak, melyek a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában teljes és jól megtartott példányokban már megvannak, — ezen munkákból, mint az Akadémiára nézve kettős példányokból azokat, melyek a hazai nyomdászat fejlődésének feltüntetésére alkalmasak, valamint azokat is, melyek nyomdászkiállításuknál, illetve illusztrációiknál vagy kötésükknél fogva az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum nyújteményeinek keretébe vonhatók be, — köteles legyen a Magyar Tudományos Akadémia, mihelyt az ajándékozonak említett könyvtárát átveszi, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumnak, — továbbá ugyancsak az Akadémiára nézve duplumot képező munkákból azokat, melyek a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában hiányzanak, ugyancsak az ajándékozó könyvtárának átvétele után a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának Ráth György ajándéka czimén kiadni.

Ajándékozó fentartja magának a jogot, hogy az előző pont

értelmében az Országos Iparművészeti Múzeumot és a Magyar Nemzeti Múzeumot megilletendő munkákat maga jelölhesse meg.

2. Ajándékozónak a jelen szerződésben foglalt intézkedéséhez képest a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonába átmenő könyvei külön helyiségben, vagy ha ez ellen bármi oknál fogva akadály forogna fenn, külön szekrényekben őrizendők, semmi szín alatt el nem idegeníthetők és csakis a Magyar Tudományos Akadémia helyiségeiben legyen szabad azokat használni.

3. Önként értetik, de ajándékozó ezennel kifejezetten is kijelenti, hogy az ő mánál korábbi keletű végrendelkezésében ezen könyvtárára vonatkozólag tett intézkedései a jelen szerződésben történt ajándékozási visszavonhatatlan ténye által hatályukat veszítették.

II. Báró Eötvös Loránd, mint a Magyar Tudományos Akadémianak ezen szerződés megkötésére a 33. akadémiai ülés folyó évi november 25-én megtartott kilenczedik összes ülése 232. határozatával külön meghatalmazott ezidőszerinti elnöke Ráth György úrnak ezen nagylelkű ajándékozását feltételeivel együtt a Magyar Tudományos Akadémia részére, mint megajándékozott részére, köszönettel elfogadja és a jelen ajándékozási szerződésben kikötött föltételek annakidején leendő pontos megtartására az általa képviselt Magyar Tudományos Akadémiát ezennel kötelezi.

Miről ezen közjegyzői okirat fölvetetett, általam a feleknek az ügymenet egész folyama alatt folytonosan és együttesen jelen volt ügyleti tanúk előtt felolvastatott, általuk akaratjukkal mindenben egyezőnek előttem személyesen és élőszóval kijelentetett és miután eszerint az 1874. évi XXXV. törvényczikk 82. §-ában előirt határozmányoknak mindenben elég tétetett, — előttem sajátkezűleg aláíratott.

Budapesten, 1895. ezernyolczszázkilenczvenötödik évi deczember hó 16. tizenhatodikán. — Ráth György s. k. — b. Eötvös Loránd s. k. — Daruváry Alajos s. k. — Karap Ferencz s. k. — Görgei István kir. közjegyző s. k. — (P. H.)